

Monasticism in the constitution and the holly work of church
MISIUNEA ȘI IMPORTANȚA MONAHISMUL ÎN CONSTITUȚIA Bisericii
LUCRAREA BISERICII

IEROM. DR. AIONEI CONSTANTIN

Abstract: *The concept of withdrawal from society is essential to the Christian tradition of monasticism, a term that derives from the Greek word monachos, which means a solitary person. Monks and nuns performed many practical services in the Middle Ages, for they housed travelers, nursed the sick, and assisted the poor; abbots and abbesses dispensed advice to secular rulers. But monasticism also offered society a spiritual outlet and ideal with important consequences for medieval culture as a whole.*

Keywords: **Monasticism, church, monachos, solitary person, consequences**
Introducere

Monahismul reprezintă forma de via creștină întemeiată pe o vocație duhovnicească specială, având ca întinuirea cu Dumnezeu, cu Hristos, unire realizată în marea comunitate a Bisericii.

Monahismul are la bază organizarea practică a trăirii sfaturilor evanghelice, pentru că cei ce doresc să ajungă la desvârșire, să își dedice întreaga viață acestui scop. Din primele momente ale creștinismului au existat ascetici care și-au închinat întreaga viață dobândirii desvârșirii, urmând cuvântul biblic al Mântuitorului Hristos: „dacă voieți cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să își ia crucea în fiecare zi și să-Mi urmeze Mie” (Luca 9, 23; Marcu 8,34), urcând pe treptele virtuților pentru a dobândi asemănarea cu Dumnezeu sau sfințenia, la care Hristos ne îndeamnă zicând: „Fiți desvârșiți, precum Tatăl vostru desvârșit este”(Matei 5,48). În comunitatea teandrică a Bisericii, membrele ce practică sfaturile evanghelice, slujesc și slăvesc pe Dumnezeu lucrând asiduă în vederea dobândirii desvârșirii sau sfințeniei, acesta fiind de fapt scopul omului dat de Creatorul său.

1. Monahismul starea harică eclesială

Monahismul este stare harică, prezent în comunitatea Bisericii, în rândul creștinilor care alcătuiesc Trupul tainic al lui Hristos, cu multe mădulare, în care El este „plinirea Celui ce plinește toate în toți” (Efeseni 1,22-23; 4, 4-6) prin Duhul Sfânt (Efeseni 4,11-12). Biserica, cuprinde în sine pe toți credincioșii încorporează prin Sfintele Taine: Botezul, Mirungerea și Euharistia, în unitatea de viață și credință a Duhului Sfânt, în Trupul tainic al lui Hristos. În

componența comunității Bisericii într-o preoție sacramentală și preoție obștească, (I Petru 2,9-10;5,1-3). Monahul face parte din marea masă a creștinilor - mîndrele Trupului tainic al lui Hristos, unite cu El, prin harul Duhului Sfânt (Efes.,1, 23; 5,23), avînd ca lucrare misiunea și lucrarea pe cea a Bisericii, în care fiecare membru în funcție de consacrarea harică (ca membru al preoției sacramentale sau al preoției obștești), contribuie la sporirea și întărirea comunității eclesiale. În Biserică pentru fiecare mîndru, Hristos este jertfa în veci, ce prin jertfa euharistică, infuzează tuturor membrilor, Trupului Său tainic, duhul de jertfa, dar în același timp este și locul în care este slăvită toată slava și puterea dumnezeiască¹, prin Duhul Sfânt.

Sfințenia este dobîndită prin participarea harică, la jertfa lui Hristos, prin includerea lor în ea în Sfintele Taine ale Bisericii, în care cei credincioși însușesc roadele Răscumpărării, înfăptuite de Mîntuitorul, pentru ei și cu ei. Monahismul, ca stare harică eclesială, este implicat, în slujirea Mîntuitorul realizată de comunitatea Bisericii, cîci „Fiul Omului n-a venit să se slujească, ci ca să slujească El și să-i dea viaa răscumpărătoare pentru mulți” (Matei 20,28). Hristos, Cap al Bisericii (Coloseni I, 18), este factorul care unește pe credincioși cu Sine, în calitate de izvor de putere și model, sau Arhetip după în care se sfințesc cei cuprinși, încorporează în El. De aceea: „spiritualitatea ortodoxă urmărește desvîrșirea credinciosului în Hristos. Și cum desvîrșirea nu se poate dobîndi în Hristos, decât prin participarea la viaa Lui divino-umană, se poate spune că esența spiritualității ortodoxe este desvîrșirea omului credincios prin unirea lui cu Hristos și întipărirea lui tot mai deplină de chipul umanității lui Hristos îndumnezeit, plin de Dumnezeu”².

Credincioșii, membrii trupului hristic, nu sunt elemente pasive în comunitatea Bisericii, ci conlucrători cu preoția specială, pentru mîntuirea lor, dar după măsura darului primit, nevoindu-se să cunoască și să practice învățăturile de credință, să sporească în pocăință, primind iertarea de păcate, prin Sfînta Taină a Spovedaniei, întîrindu-se în comunitatea eclesială, în care sunt așezăți (sfințiți) prin Taine, fiecare avîndu-și vocația și lucrarea proprie.

Aadar, structura ierarhică a Bisericii implică pe lîngă cinstirea de creștin egal tuturor membrilor Bisericii și anumite distincții între masa cea mare a credincioșilor și membrii ierarhiei bisericești harice, distincții primite atât prin consacrare (preoție specială, preoție generală) cît și în urma efortului personal depus ca trînire în Hristos, prin practicarea obligatorie a poruncilor

¹Pr. Prof. Dr. D. Stîniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. II, Edit. IBM al BOR, București, 1997, p. 147

²Idem, *Spiritualitatea ortodoxă. Ascetica și Mistica*, Edit. IBM al BOR, București, 1992, p. 5.

(creștinii) la care se adaugă în mod facultativ, din iubire și dorința puternică a mântuirii, sfaturile evanghelice, devenite însă obligatorii odată asumate ca voturi monahale (monahii, călugării), care rămân totdeauna în slujba Bisericii.

2 . Sfaturile evanghelice, temeiurile scripturistice ale monahismului

Temeiurile scripturistice ale monahismului sunt sfaturile evanghelice. „Monahismul este organizarea bisericească a practicii sfaturilor evanghelice pentru că lăuzirea spre desvârșire a celor râvnitori”³. Din punct de vedere al condițiilor oferite pentru realizarea mântuirii de către Hristos nu există nici o diferență între creștinii monahici și amândoi deopotrivă poartă chipul lui Dumnezeu și ipostaziază aceeași fire umană zădită pe care o avem cu toți după căderea lui Adam în păcat, având prin Hristos posibilitatea mântuirii. Desvârșirea se realizează în comunitatea sacramentală a Bisericii, unde credincioșii lucrează în iubirea lui Dumnezeu, prin efort ascetic neîntrerupt, împreună cu Hristos care Își cuprinde în jertfa și învierea Sa, și în care este prezent prin harul Duhului Sfânt.

Monahismul este starea harică prezentă în comunitatea Bisericii ce practică sfaturile evanghelice, acestea implicând lepădarea de lume, adică renunțarea la viața materială și închinarea întregii vieți lui Dumnezeu, urmând astfel unirea cu Hristos și totodată dezlipirea de patimi și dobândirea virtuților. Împlinirea poruncilor divine în monahism, este întotdeauna deosebită de practicarea sfaturilor evanghelice, monahul nu zădușind prin acestea să realizeze un bun mai înalt, desvârșirea. Porunca, spre deosebire de sfat, nu cere renunțarea la bunurile și plăcerile terestre, ci numai folosirea lor după anumite norme, prin care creștinul poate înainta în procesul mântuirii. Sfaturile evanghelice însă cer renunțarea și la bunurile și plăcerile înguste ale creștinilor, pentru că unirea cu Hristos, să fie deplină. De aceea, sfatul este mai greu de realizat, dar reprezintă o vrednicie mai mare, fiind răspunsul de Dumnezeu mai intens decât poruncile. Din acest motiv, sfaturile evanghelice nu sunt general obligatorii, ci fac apel la voia și setea de desvârșire a fiecărui creștin. Monahul prin practicarea sfaturilor evanghelice are ca scop dobândirea stării de sfințenie, implicându-se harică în comunitatea eclezială, unde ca membru al Trupului tainic al lui Hristos, deci ca membru al preoției obișnuite, sau ca membru al preoției speciale, primește, în urma efortului intens personal, mântuirea realizată de Hristos pentru toți oamenii și actualizat sacramental de Duhul Sfânt.

³ Mitrop. Dr. Nicolae Mladin, *Teologia morală ortodoxă* (Manual pentru facultățile de teologie) vol. I ediția a II-a, edit. Reîntregirea, Alba-Iulia 2003, p. 160

Monahii lucrează neconținut spre împlinirea poruncilor, adugând la acestea cele trei voturile monahale: *Sr cia de bun -voie, Fecioria sau castitatea, Ascultarea sau supunerea fa de un duhovnic*, toate izvorâte din marea poruncă a iubirii: „cea mai mare poruncă a Legii.. s iubeți pe Domnul Dumnezeuul tău cu toată inima ta, cu tot sufletul tău și cu tot cugetul tău,.... s iubeți pe aproapele tău ca pe tine însuși. În aceste două porunci se cuprind toată Legea și proorocia” (Matei 22, 36-40). „Această iubire desvârșită îl face pe om asemănător lui Hristos, căci El a unit prin firea Sa curată întreaga omenire, căci El va uni în persoana Sa ceea ce este creat cu ceea ce este necreat”⁴. Hristos, Fiul lui Dumnezeu, s-a întrupat, jertfit și înviat, pentru că din trupul Sau îndumnezeit să extindă mântuirea ca via dumnezeiască în credincioșii, aflați în comuniune cu El, încorporează dinamic în comunitatea și unitatea Bisericii.

Dobândirea mântuirii și a sfințeniei se realizează numai în comunitatea sacramentală a Bisericii, unde harul Sfântului Duh⁵, harul mântuitor, este lucrător în toată Biserica și în toate mădularele ei. Din primele momente ale întemeierii Bisericii, creștinii urmau și trăiau în Hristos, prin împlinirea poruncilor și sfaturilor evanghelice, pentru a moțeni împărăției Cerurilor. Hristos este prezent în Biserică, în toți cei ce-L urmează în cuvânt și fapte, El însuși este începutul Bisericii, este „Capul” ei (Col. 1, 18), și forța membrilor trupului eclesial. Hristos arată oamenilor că mântuirea se obține în urma efortului personal depus în comunitatea bisericii, prin împlinirea poruncilor Lui: „Cel ce are poruncile Lui și le păzește, acela este care Mă iubește, iar cel ce Mă iubește pe Mine va fi iubit de Tatăl Meu și-l voi iubi și Eu” (Ioan, 14, 21).

„Legea morală poruncește sau impune creștinului săvârșirea binelui după cum oprește săvârșirea răului; ea impune în general, prin diferitele ei porunci, anumite fapte ca obligatorii și oprește săvârșirea altora, ca nepermise deci ca rele. Dar în afară de ceea ce ea poruncește sau oprește, în cadrul ei se mai cuprinde și un alt domeniu și anume domeniul binelui neobligatoriu, dar sfătuit...așa numitele sfaturi morale sau evanghelice”⁶. Împlinirea poruncilor divine este garanția mântuirii. „Porunca este dispoziție precisă a legii și în legătură cu săvârșirea unui bine determinat și obligatoriu, sau în legătură cu oprirea săvârșirii unor fapte nepermise”⁷. În Noul Testament se arată o garanție mai mare a desvârșirii, și anume împlinirea sfaturilor evanghelice.

⁴ Vladimir Losski, *Teologia mistică a Bisericii de Răsrit* traducere Pr. V. R.duc Editura Anastasia 1994, p. 243

⁵ Irina Gorinov, *Viața, învățăturile și profețiile Sfântului Serafim de Sarov*, trad. Paulin Lecca, edit. Schitul Sfântului Serafim de Sarov, Galați 1999, p. 126

⁶ Mitropolit Dr. Nicolae Mladin, Prof. Diac. Dr. Orest Bucevschi, Prof. Dr. Constantin Pavel, Prof. Diac. Dr. Ioan Zagrean, *Teologia morală ortodoxă*, ed. cit, pp. 91-92

⁷ *Ibidem*, p. 92

„Sfatul moral se cuprinde tot în cadrul dispozițiilor generale ale legii morale, dar nu se referă la binele obligator pe care-l pretinde legea, ci la un bine ne-obligator, dau la binele permis sau numai sfătuit. Prin neascultarea sfatului, creștinul nu părăsește și nici nu se îndepărtează de la îndeplinirea scopului său; prin împlinirea acestuia însă, el poate ajunge mai ușor la un grad mai înalt de desvârșire morală”⁸.

Deosebirea între poruncă și sfat evanghelic este arată de următoarele aspecte:

- Porunca este o regulă general obligatorie, a cărei împlinire este necesară mântuirii. Sfatul este un îndemn care face apel la voia omului spre realizarea unui bine mai înalt, și anume dobândirea sfințeniei. Deci, porunca este obligatorie, pe când sfatul rămâne la latitudinea celui ce-l realizează.

- Porunca presupune constrângerea libertății, pe când sfatul, din contra, presupune libertate de alegere.

- Sfatul intensifică mai mult decât porunca integrarea credinciosului în jertfa și învierea lui Hristos, practicat în comunitatea eclezială; porunca, fiind valabilă pentru toți oamenii, vizează minimumul virtute necesar pentru mântuire, pentru menținerea în iubirea față de Dumnezeu și față de aproapele. Sfatul, din contra, ierarhizează pe oameni după aptitudini și după puterea progresului duhovnicesc.

- porunca nu cere renunțarea la bunurile terestre, ci numai folosirea lor după anumite norme, ca să fie în slujba iubirii și nu o piedică, a ei. Sfatul însă cere renunțarea și la bunurile materiale cerite îngăduite, pentru a atinge desvârșirea iubirii.

- **sfaturile evanghelice, depuse ca voturi monahale devin obligatorii până la sfârșitul vieții, încetând deci de a mai fi sfaturi și devenind porunci**⁹.

Srăcia de bună-voie ca vot monahal, susține realizarea slujirii depline a lui Hristos pentru că grija monahului este dedicată doar lui Dumnezeu. Lepdarea monahului de lume este o urmărire deplină a lui Hristos care spune: „Oricine voie să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-mi urmeze mie” (Marcu 8,43). Lucrurile materiale nu sunt rele în sine dar devin rele prin întrebuințarea greșită, pentru că ajung să înrobească firea umană, de aceea Mântuitorul spune: „Mai lesne este a trece camila prin urechile acului, decât să intre un bogat în împărăția lui Dumnezeu.” (Matei 19, 24), sau așa cum sfătuit de Mântuitorul pe tânărul bogat: „

⁸ *Ibidem*, p. 92

⁹ *Ibidem*, Vol. II, p. 64

dac voie ti s fii des vâr i, dute vinde averea ta, d -o s racilor i vei avea comoar n cer dup aceea vino i urmeaz - Mi” (Matei 19,21). Slujirea lui Dumnezeu înal sufletul prin cur irea de grijile lume ti, de aceea singura avere pe care trebuie s o dobândeasc monahul este împ r ia cerurilor.

Fecioria sau castitatea , ancoreaz monahul în duhul lui Hristos spre o slujire deplin prin leg mântul de fidelitate f g duit mirelui Hristos. Duhul fecioriei implic cur ia trupului i a sufletului, ar tând în fapte voina a lui Dumnezeu concretizat în milostenie, dreptate i dragoste. Importan a moral a fecioriei o arat Sfântul Apostol Pavel când zice: „ Eu vreau ca voi s fi i f r de grij ... . Cel nec s torit se îngrije te de cele ale Domnului, cum s plac domnului. Cel ce s-a c s torit se îngrije te de cele ale lumii, cum s plac femeii” (I Corinteni 7, 32 -33). Puritatea deplin a vie ii face ca trupul omului s primeasc o demnitate îngereasc , pentru c se une te i se sfin e te prin împ rt irea zilnic cu Hristos.

Ascultarea sau supunerea fa de un duhovnic reprezint mijlocul prin care omul în general i monahul în special pentru a sc pa de robia patimilor î i supune voina sa legii morale pe care duhovnicul i Hristos – Dumnezeu o cere. Ascultarea în cre tinism se realizeaz prin smerenie i nu este un act de înjosire, ci dimpotriv o virtute ce înal firea uman a a cum arat Mântuitorul : „ Cel ce se smere te pe sine se va în l a” (Luca 18, 14). „ Monahul care iese de sub ascultare, urmeaz fapta lui Lucifer – Satan, care a ie it de sub ascultarea lui Dumnezeu. Dup cum Satan, din înger luminat a devenit drac întunecat, tot a a monahul sau monahia care calc votul ascult rii, ajung din cet eni ai cerului, cet eni ai p mântului fr mântat de copitele mândriei, ale îngustimii de minte, ale înd r tniciei i l comiei”¹⁰.

Lep darea de sine i purtarea crucii (Marcu, 8, 34) este în direct leg tur cu urmarea lui Hristos. „Vie uirea c lug reasc este un arbore cu o coroan înalt i foarte roditoare. R d cina lui este înstr inarea de toate cele trupe ti; ramurile sunt ne-p timirea sufletului i lipsa oric rei alipiri de lucrurile de care s-au dep rtat; iar rodul lui în constituie dobândirea virtu ilor, dragostea îndumnezeitoare i bucuria neîntrerupt din acestea”¹¹. Renun area sau lep darea de sine i închinarea întregii vie i p mântu te lui Dumnezeu, este via a de jertf ca tr ire total a Mântuitorului Hristos, în acest sens Sfântul Apostol Pavel zice: „uitând cele ce sunt în urma mea

¹⁰ Pr. Prof. I. G. Coman , *Importan a i sensul des vâr iiii în monahism*, în S.T. anul VII , nr. 3, 4, (1955), pag. 219

¹¹ Teolipt al Filadelfiei, *Despre ostenele vie ii c lug re tii*, în „Filocalia”, vol. VII traducere, introducere i note de Pr. prof. dr. Dumitru St niloae, Bucure ti, Eit. I.B.M. al BOR., Bucure ti, 1977, p. 43.

i tinzând c tre cele ce sunt înainte, alerg la înt , la r splata chem rii de sus, a lui Dumnezeu, întru Hristos Iisus” (Fil. 3, 14).

3. Organizarea teoretic i practic a monahismul

Organizarea teoretic i practic a monahismul, în secolul al IV-lea, începe cu Pavel din Teba Egiptului (234-347), cu Sfântul Antonie cel Mare (251-356), cu Sfântul Pahomie (292-347). Sfântul Vasile cel Mare (329-379), prin regulile sale monahale valabile i ast zi este cu adev rat marele organizator al monahismului. Monahii Sfântului Vasile cel Mare având ca model pe Hristos, ancora i iubirii lui Dumnezeu i slujirii aproapelui mai mult decât pe ei în i i, au întemeiat pe lâng m n stirile lor primele a ez minte sociale cre tine, primele bolni e sau spitale.

Monahismul, de la începuturile lui, a fost un mod via duhovnicesc centrat pe tr irea în Hristos, în comunitatea teandric a Bisericii. În secolul al IV-lea de-a lungul V ii Nilului s-au a ezat „P rin ii de ertului”, p r sind Delta fertil , spre a organiza via a monahal . „De ertul a însemnat pentru c lug ri, locul cel mai propice pentru lucrarea isihiei (adic a lini tirii), ca fundament al oric rui ideal monastic, dar i locul demonilor, care se manifestau îndeosebi sub forma gândurilor, i împotriva c rora monahul trebuia s lupte pentru a- i ap ra isihia i a împlini elul pentru care se afla plecat în pustie: unirea cu Dumnezeu”¹².

Via a monahal în decursul istoric cunoa te dou forme, sau moduri de fiin are: 1. eremitic (de la latinescul eremus - de ert) sau anahoretic (de la grecescul - = a merge departe), a fi retras de lume pentru practicarea ascezei i poc in ei, 2. chinovial sau cenobitic , via a comunitar organizata dup anumite reguli. Comunitatea Bisericii din Ierusalim, „koinonia” este un model de ob te, membrii ei stând împreun , având toate bunurile în comun (Fapte 2,44).

Începând cu secolele V-VI, se organizeaz în istoria Bisericii, monahismul de tip athonit, ca expresie a vie ii ascetice tr it în conformitate cu „litera i duhul scripturii”. Din rândul monahilor athoni i, foarte mul i au practicat rug ciunea isihast sau rug ciunea numelui lui Iisus, ca metod a contempl rii slavei divine necreate. Cel mai mare dintre ei f r doar i poate este Sfântul Grigore Palama, teologul harului, sau a energiilor divine necreate izvorâte din fiin a treimic i rev rsate, în afara ei, în special asupra omului cu scopul sfin irii lui. Doctrina energiilor divine necreate- harice, st la baza practicii isihaste. Cre tinul prin contempla ie, prin cur irea de patimi dobândind o stare duhovniceasc înalt , ajunge s vad „slava divin ”, lumina pe care Mântuitorul a ar tat-o Apostolilor la schimbarea la fa pe muntele Tabor. Cu toat

¹² Antonie Guillaumont, *Originile vie ii monahale*, trad. Constantin Jinga Ed. Anastasia, Bucuresti, 1998, p. 93;

frumuse ea și splendoarea la care ajung isihaii tui, ei insistă în operele lor asupra faptului că monahismul este locul ostentatelor, al vieții aspre, al activității asidue, al muncii și al rugăciunii.

Isihismul, ca doctrină și practică a vederii slavei divine necreate, începe cu secolul al VI-lea dar se organizează ca viață ascetică spirituală, specifică monahismului, în secolul al XIV-lea, prin viața mistică a părinților din Sfântul Munte Athos¹³. Isihismul, ca doctrină și practică a contemplației și iluminării creștine are ca teoretician pe Sfântul Grigore Palama (1291-1359).

Isihismul este o doctrină a vieții de rugăciune și contemplare a slavei dumnezeiești, necreate. „Isihismul (de la gr., „hesychia” - tăcere, liniște), reprezintă mișcare spirituală ce cuprinde monahii practicanți ai „rugăciunii lui Iisus” ca metodă de generare a stării de „concentrare și pace internă”¹⁴, în vederea contemplației slavei dumnezeiești. Isihismul, nu constituie scopul spre care trebuie să ajungem un creștin, ci un mijloc eficient al cunoașterii de sine și al contemplației slavei divinului în unirea mistică, a îndumnezeirii omului.

Doctrina și practica isihastă, sistematizată în secolele XIII-XIV, are următoarele caracteristici: precizarea naturii harului divin ca energie dumnezeiască necreată, practicarea „rugăciunii lui Iisus”, posibilitatea vederii luminii dumnezeiești precum și natura ei, prin contemplare în îndumnezeire. Rugăciunea lui Iisus constă din cuvintele: „Domne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluie-te-mă pe mine pe cîntosul”, înșel ea poate fi și scurtată „Doamne Iisuse Hristoase, miluie-te-mă”.

O retrospectivă istorică asupra mișcării isihaste ne conduce către o împărțire în mai multe etape, fiecare având caracterul său specific.

Prima etapă a isihismului începe cu Sfântul Antonie, ea constă în spiritualitatea practică în pustii, în liniștea virtuților, sau în tăcere.

Cea de-a doua etapă, desfășurată în secolele VI-VII de către Părinții sinaii (Sfântul Ioan Scărarul, Nil, Isihie, Filotei), se caracterizează prin rugăciunea curată a inimii și a minții, pentru a contempla slava lui Dumnezeu, pentru a vedea - teoria.

Cea de-a treia etapă a fost marcată de Sfântului Simeon Noul Teolog, care promovează practica iluminării Sfântului Duh în inima fiecărui om, prin primirea harului divin.

¹³ Vasile Andru, *Isihismul sau meșteșugul liniștii*, Editura Cartea Moldovei, Chișinău, 2002, p. 105.

¹⁴ Pr. Prof. Dr. Ion Bria, *Dicționar de Teologie Ortodoxă*, Ed. a II-a, Edit. I.B.M.al B.O.R., București 1994, p.213

Cea de-a patra etap a isihasmului este i cea mai semnificativ , fiind caracterizat de practica rug ciunii lui Iisus cu scopul vederii luminii taborice, a slavei divine necreate, promovat de Sfântul Grigore Palama.

Isihasmul prin organizatorul s u cel mai emblematic, Sfântul Grigore Palama este o realitate de înalt clas spiritual a monahismului athonit.

Cea de-a cincia etap a isihasmului, se va forma în secolul al XVIII-lea, fiind caracterizat de mi carea filocalic , având drept scop implementarea frumuse ilor duhovnice ti ca mod de via cre tin . Aceast form a isihasmului, dezvoltat mult de spiritualitatea român i rus , putem spune c este practicat i ast zi, având un rol puternic duhovnicesc, moralizator, fiind o premis a stabilit ii vie ii cre tine într-o societate secularizat cum este cea contemporan . Isihasmul generat de spiritualitatea filocalic , în Ortodoxia româneasc , începe cu epoca în care la Athos ajungea Paisie Velicikovski, iar de la Athos vine în Moldova, reînviiorând via a duhovniceasc a monahilor i siha trilor români. Paisie Velicikovski, imprim monahismului românesc, practica ascetic isihat , centrat pe desp tire pentru dobândirea virtu ilor, ca tr ire specific monahal ce contribuie la zidirea comunit ii eclesiale. Paisianismul este o mi care spiritual neopalamit , îndreptat c tre Biseric i lume.

4. Importan a i sensul monahismului pentru Biseric i lume

Monahismul, prin excelen a luat fiin pentru a sluji i sl vi pe Dumnezeu permanent, acesta fiind de fapt scopul omului dat de Dumnezeu Creatorul. Misiunea i lucrarea monahismului pentru Biseric i lume se bazeaz în primul rând pe cuvântul Mântuitorului care s-a jertfit pentru întreaga lume i dore te ca jertfa Sa s devin mijloc de via în tot p mântul. Prin monahism i prin Biseric lumea este îmbr cat cu frumuse ea vie ii spirituale pe care Hristos a adus-o întregii umanit i.

Mântuitorul cheam permanent zicând: „ Veni i la Mine to i cei osteni i i împov ra i... i ve i afla odihn sufletelor voastre” (Matei 11, 28-29), aceast chemare o realizeaz ast zi monahismul, care a teapt cu dragoste ca orice om s ajung la Hristos i s tr iasc în cur ie deplin .

Starea monahal , ca stare eclesial haric , prin tr irile duhovnice ti este în comuniune intens cu Hristos, în Duhul Sfânt, în comuniune cu Dumnezeu Tat l, în comunitatea eclesial . Practicarea sfaturilor evanghelice apropie i înt re te, (pe cel ce le tr ie te: cre tin, monah)

comuniunii cu Sfânta Treime, prin Duhul Sfânt, care unește cu Hristos, întreaga Biserică. Ca membru al comunității eclesiale, monahul intensifică trăirea și unirea credinței, în vederea dobândirii desvârșirii în Hristos, Cel ce face să fim eze în lume iubirea pentru că „dacă Dumnezeu astfel ne-a iubit pe noi, și noi datorii suntem să ne iubim unii pe alții” (1 Ioan 4,11).

Implicațiile ascetice ale monahismului sunt centrate pe practicarea sfaturilor evanghelice, asumate ca voturi monahale: sferica de bunăvoie, fecioria și ascultarea, urmărind eliberarea de patimi, dar și dobândirea virtuților. „Viața ascetică nu are decât un singur scop: mântuirea sufletului”¹⁵. Implicațiile ascetice ale monahismului scot în evidență în primul rând războiul nevăzut pe care îl duce în permanență omul cu patul. Etimologia cuvântului asceză, desemna la început mai multe tehnici sau practici pentru un anumit scop, însoțite de efortul fizic. Așa cum arată Clement Alexandrinul¹⁶ și Origen, unirea cu Hristos se realizează prin asceză. Ei introduc termenii de asceză și ascet¹⁷. Desigur această fiind legată în sens restrâns de viața mănăstirească. Mănăstirile sunt numite sau locuri de exercițiu unde se lucrează mântuirea. Vieților mănăstirilor sunt numiți asceți. Asceții în sens restrâns sunt călugării sau monahii ce se străduiesc să împlinească deplin toate normele înfrângerii pentru a se curăța sau a se purifica de patimi. În sens larg asceții sunt toți creștinii care lucrează conștient și responsabil la mântuirea lor (Filipeni 2,12), pentru a fi desvârșiți. Asceții sunt atleții lui Hristos (I Cor. 9, 24,25; Filipeni 3, 13,14) ce se pregătesc asiduu pentru dobândirea sfințeniei. Sfântul Vasile cel Mare referindu-se la lupta și efortul atleților îi compară cu creștinii asceți, zicând : „trebuie să vă spun că atleții se supun la nenumărate oboșeli, ca să-și mearse prin fel de fel de mijloace puterea lor trupească : transpiră foarte mult din pricina exercițiilor gimnastice, primesc multe răni în locurile de exerciții, în dietă, nu cea mai plăcută, ci cea hotărâtă de instructorii lor și încălzește multe osteneli. După toate aceste pregătiri, se dezbracă pentru a intra în stadion; aici suferă totul și își pun viața în primejdie, ca să primească o coroană de mătase sau de eșarfă sau de altă plantă de acest fel și ca să fie strigați de crainici ca învingători”¹⁸.

¹⁵ Sfântul Vasile cel Mare, *Cuvânt ascetic* 3, 1, P.S.B. 18, Traducere, introducere, indici și note de Prof. Iorgu D. Ivan, Edit. IBM. Al BOR, București, 1989, p. 205

¹⁶ A se vedea Clement Alexandrinul *Scrieri* Partea I, *Pedagogul*, I, I, 8, trad. Pr. Prof. D.Feciorul în P.S.B. nr. 4, edit. I.B.M. al B.O.R. București 1982, p. 211

¹⁷ Despre înțelesurile termenilor “asceză”, “ascetism” a se vedea J. de Guilbert, *La notion d'ascèse, d'ascétisme*, în *Dictionnaire de Spiritualité*, publié sous la direction de Marcel Viller S.J., tome I, Beauchesne, Paris, 1937, col. 936-938.

¹⁸ Sfântul Vasile cel Mare, *Omilia XXII c tre tineri*, VI, trad. Pr. D. Fecioru, PSB 17, ed. cit., p. 576.

5. Monahismul românesc slujire a lui Hristos și responsabilitate a crucii asumate ca jertf

În Biserica Ortodoxă Română, monahismul a apărut odată cu începuturile ei, fiind prezent în viața și spiritualitatea poporului român. Dovada a acestui fapt este prezența marilor teologi ridicați din rândul monahilor români ai secolului VI, ale căror opere stau la baza teologiei creștine a primelor secole, dintre care amintim pe: Sfântul Ioan Casian, Dionisie cel Mic sau Exigul, cîntăreții „sciti”: Leontiu, ruda a generalului Vitalian, Ioan Maxeniu, ierodiaconul Petru, Mauriciu, Achille etc.

Monahismul în istoria noastră a avut un rol spiritual, social și cultural. Cuvântul mântuitor propovădit de Sfântul Apostol Andrei în ținuturile dunărene a apropiat inimile strămoșilor noștri de Dumnezeu care a trimis harul Său ce s-a concretizat în întemeierea, bisericii creștine în ținutul, *dintre Dunăre și Marea Neagră, Dobrogea* de mai târziu, cunoscut în izvoarele antice sub numele de „Scitia”¹⁹. În ținutul carpato-danubiano-pontic, așa cum ne dovedesc mărturiile istorice, biserica creștină se organizează, având o ierarhie și administrație, dependentă de Biserica din Constantinopol, dovedit de: Episcopia Tomisului, Sfântul Ioan Casian, Dionisie Exigul, și cîntăreții sciti, dar și de ierarhi tomitani proveniți din rândurile monahilor autohtoni, participanți la sinoadele ecumenice sau locale. Toate acestea mărturisesc rolul și importanța monahismului în viața bisericii și istoria noastră.

Organizarea monahismului românesc începe odată cu organizarea statală și bisericească a țărilor Române, din a doua jumătate a secolului al XIV-lea, perioadă în care au luat ființă marile centre monahale: Curtea de Argeș, Cozia, Dealu, în Țara Românească, Putna, Voroneț, Neamț, Bistrița, Moldovița, Sucevița în Moldova. Organizarea monahismului românesc a realizat-o Sfântul Nicodim de la Tismana care întemeiază mănăstirile Vodă și Tismana, iar ucenicii săi mănăstirea Prislop. Monahismul Românesc s-a bucurat de mari duhovnici, isihăști, cîntăreți, cîntărituri, ca de exemplu starețul Paisie Velicikovski (secolul XVIII), sau Calinic de la Cernica (secolul XIX), al căror spirit monahal este prezent în mănăstirile românești. Tradiția și civilizația românească este legată de tradiția și slujba bisericii în curtea creștină și s-a dezvoltat ca popor ortodox. Secole de-a rândul cultura românească a izvorât din mănăstirile române. Monahul

¹⁹ Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, ed. a II-a, Edit. IBM. al BOR., București, 1991, p. 60

reprezintă pentru lumea secularizată contemporană, exemplul vieții spirituale, a vieții în Hristos, a omului înarmat de asceză cu treptele desvârșirii, pentru a se uni haric, mistic cu Dumnezeu.

Concluzii

Monahismul, ca starea harică, componentă a comunității Bisericii, Trupul tainic al lui Hristos, are ca trăsătură duhovnicească misiunea mântuirii și îndumnezeirii, în comuniune cu întreaga comunitate în care Hristos este prezent și lucrător, prin Duhul Sfânt, pentru a o învăța, sfinții, și conduce la mântuire. Deci lucrarea monahismului este cea a Bisericii, cea a lui Hristos în lume: mântuirea și sfințirea, de aceea monahismul contribuie la sporirea, întărirea și zidirea întregului eclezial spre preamărirea lui Dumnezeu (Efeseni 4,12). Mai mult, astăzi când asistăm cu toții la momente de dezorientare spirituală, monahismul românesc vine și ne reamintește cu vocea tradiției și a istoriei că singurul lucru cu adevărat bun ce ne înobilează, este viața în Hristos trăită cu scopul dobândirii împărăției lui Dumnezeu.

Sensul și importanța monahismului pentru Biserică în lume este dată, adăru de viața curată depusă și trăită prin slujirea lui Hristos. Monahismul extinde iubirea lui Dumnezeu pentru că dorește să devină iubire cum este Dumnezeu, lucrând în slujba omului și a creației. De aceea în mîntuirea timpului, omul și lumea primesc o altă valoare, una spirituală pentru că au devenit mijloace prin care se preamărește Dumnezeu. Dimensiunea și atmosfera monahală ne revelează pe Dumnezeu prin răscumpărarea vremii. Lucrarea monahală este de fapt lucrarea lui Hristos, care se revarsă prin Biserică și pentru că omeniarea sa se îmbogățește spiritual.

BIBLIOGRAFIE

- 1) ANDRU, Vasile, *Isihasmul sau mîntuirea omului*, Editura Cartea Moldovei, Chișinău, 2002
- 2) *Biblia sau Sfânta Scriptură*, tipărită cu binecuvîntarea Preafericitului Părinte Teoctist, cu aprobarea Sfîntului Sinod, Edit. I.B.M.al B.O.R., București 1993
- 3) BRĂDĂRĂȘ, Pr. Prof. Dr. Ion, *Dicționar de Teologie Ortodoxă*, Ed. a II-a, Edit. I.B.M.al B.O.R., București 1994,
- 4) COMAN, Pr. Prof. I. G., *Importanța și sensul desvârșirii în monahism*, în rev. Studii Teologice, anul VII, nr. 3, 4, (1955)
- 5) CLEMENT ALEXANDRINUL, *Scrisori. Partea I. Pedagogul*, traducere, Pr. Prof. D. Fecioru, în col. P.S.B., nr. 4, Edit. I.B.M.al B.O.R., București 1982
- 1) GUILLAUMONT, Antonie, *Originile vieții monahale*, trad. Constantin Jinga Ed. Anastasia, București, 1998
- 2) GORINOV, Irina, *Viața, învățăturile și profețiile Sfîntului Serafim de Sarov*, trad. Paulin Lecca, edit. Schitul Sfîntului Serafim de Sarov, Galați 1999
- 3) JAN de Guilbert, *La notion d'ascèse, d'ascétisme*, în *Dictionnaire de Spiritualité*, publié sous la direction de Marcel Viller S.J., tome I, Beauchesne, Paris, 1937

- 4) LOSSKY, Vladimir, *Teologia mistic a Bisericii de Răsărit* traducere Pr. V. R. duc Editura Anastasia1994
- 5) MLADIN, Mitropolit Dr. NICOLAE, Prof. Diac. Dr. Orest Bucevschi, Prof. Dr. Constantin Pavel, Prof. Diac. Dr. Ioan Zagrean, *Teologia moral ortodox* .(Manual pentru facultățile de teologie) vol. I ediția a II-a, edit. Reintregirea, Alba- Iulia 2003,
- 6) P. CURARIU Pr. Prof. Dr. Mircea, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, ed. a II-a, Edit. IBM. al BOR., București, 1991, p. 60
- 7) ST. NILOAE, Pr. Prof. DR. DUMITRU, *Teologia dogmatic* , vol. II, Edit. IBM al BOR, București, 1997
- 8) IDEM, *Spiritualitatea ortodoxă. Ascetica și Mistica*, Edit. IBM al BOR, București, 1992
- 9) TEOLIP AL FILADELFIEI, *Despre ostenele vieții cerești*, în „Filocalia”, vol. VII traducere, introducere și note de Pr. prof. dr. Dumitru St niloae, București, Edit. I.B.M. al BOR., București, 1977
- 10) SFÂNTUL VASILE CEL MARE, *Scrieri Partea I, Omilii la Hexaimeron, Omilii la Psalmi, Omilii în cuvânturi*, traducere Pr. Prof. D. Fecioru, în col. P.S.B., nr. 17, Edit. I.B.M.al B.O.R., București 1986
- 11) IDEM, *Cuvânt scetic* , P.S.B. 18, Traducere, introducere, indici și note de Prof. Iorgu D. Ivan, Edit. IBM. Al BOR, București, 1989